

Strokovno srečanje poljskih in slovenskih književnih prevajalcev na Poljskem *Prevajalec kot most med kulturami*

30. novembra in 1. decembra 2012 v Katovicah in Bielsko-Biali

PROGRAM

KATOVICE – Galeria Sztuki Współczesnej BWA, aleja Wojciecha Korfanteo 6 petek, 30. novembra

18.00 literarni večer s pisateljico Majo Novak in pesnikom Iztokom Osojnikom
(moderira Monika Gawlak)

19.00 nastop literarno-glasbene skupine Nevemnevem

BIELSKO-BIAŁA – Galeria Wzgórze, Wzgórze 4 sobota, 1. decembra

11.00–11.15 otvoritev strokovnega srečanja

11.15–12.00 predavanje red. prof. dr. Božene Tokarz: *Agensa prevoda*

12.00–13.00 referati in diskusija: *Prevod kot prestopanje kulturnih barrier – poljsko-slovenski literarni in prevajalski stiki* (moderira Monika Gawlak)

13.00–14.00 referati in diskusija: *Prevod glede na normo ciljnega jezika* (moderira Katarzyna Bednarska)

14.00–15.30 odmor za kosilo

15.30–16.30 okrogla miza: *Vloga knjižnega prevoda: »prodiranje na tuje trge« ali »Prometejev ogenj«?* (moderira Tatjana Jamnik)

16.30–17.30 referati in diskusija: *Primeri dobre in slabe prakse v založniškem in literarnem polju* (moderira Jana Unuk)

19.00 avtorsko-prevajalski večer z Majo Novak, Matejem Krajncem in Iztokom Osojnikom (moderira Tatjana Jamnik)

20.00 nastop literarno-glasbene skupine Nevemnevem

Strokovno srečanje bo potekalo v prostorih Galerie Wzgórze v Bielsko-Biali, spremljevalni program pa tudi v Katovicah. Vsi kulturni dogodki bodo odprti tudi za širšo javnost. Kotizacije in vstopnine ni.

Organizatorji: Društvo slovenskih književnih prevajalcev v sodelovanju s Katedro za literarno teorijo in prevodoslovje pri Oddelku za slavistiko Filološke fakultete Šlezjske univerze, Galerio Wzgórze v Bielsko-Biali, Kulturno-umetniškimi društvom Police Dubove, Društvom Triglav-Rysy, Kulturno-umetniškimi društvom Kentaver, Literarnim društvom IA in Enoto za zahodnoslovanske jezike in književnosti pri Oddelku za slavistiko na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Častni pokrovitelj: Veleposlaništvo Republike Slovenije v Varšavi

Prireditev je podprla Javna agencija za knjigo Republike Slovenije

KRATKA PREDSTAVITEV TEM

1. Red. prof. dr. Božena Tokarz: *Agensa prevoda*

(Predavanje)

Agensa prevoda, tj. prevajalec in avtor besedila, sta vpeta v dve različni kulturi, zato se učinki, ki jih ima na bralca izvirnik, ki je bil podvržen jezikovnemu prenosu, nekoliko spremenijo. Učinek besedila prevoda je mogoče opaziti v okviru ciljne kulture, pa tudi v komunikacijskih relacijah med kulturama.

Na komunikacijo med kulturama s pomočjo literature vplivajo izbire prevajanih besedil in njihova motiviranost, funkcija prevoda kot sredstva dialoga med tujim in lastnim ter odnos prevoda (prevajalec in njegova kultura) do tujosti izvirnika.

2. *Prevod kot prestopanje kulturnih barier – poljsko-slovenski literarni in prevajalski stiki*

(Referati udeležencev in diskusija, moderira Monika Gawlak)

Kulturni stiki med poljskim in slovenskim narodom segajo daleč v preteklost, čeprav se njuna kultura in tradicija precej razlikujeta. Dandanes je opaziti čedalje večje zanimanje za druge narode in njihove kulturne dosežke. Kulturni dialog postaja pomemben dejavnik, ki oblikuje identiteto sodobnega človeka, in pri tem ima prevajalec nezanemarljivo vlogo. Prevajalec je namreč posrednik, mediator med kulturami.

Kako smo se Poljaki in Slovenci povezovali na področju literature in književnega prevajanja v bližnji preteklosti, kako se stiki ohranjajo v sedanjosti in kaj se nam kaže v prihodnosti?

3. *Prevod iz vidika norme ciljnega jezika*

(Referati udeležencev in diskusija, moderira Katarzyna Bednarska)

Da bi lahko ustrezno oz. ekvivalentno prevedel besedilo, mora prevajalec zelo dobro poznati tako izhodiščni kot ciljni jezikovni sistem ter njuno kulturno ozadje. Mora biti sposoben analizirati izvirnik in na tej podlagi narediti sintezo – tvoriti besedilo v ciljnem jeziku. Je pri tem lahko povsem svoboden in ustvarjalen ali pa ga kako omejuje norma ciljnega jezika? Pa tudi: v kolikšni meri na končno podobo besedila vpliva lektor (profesionalni bralec, ki naj bi skrbel za jezikovno normo)? Ali lektorski posegi prevodu bolj koristijo ali škodijo? Se lahko tudi pri prevajanju pojavi avtocenzura?

4. *Vloga knjižnega prevoda: »prodiranje na tuje trge« ali »Prometejev ogenj«?*

(Okrogla miza, moderira Tatjana Jamnik)

Metafore, ki jih uporabljamo, vplivajo na to, kako dojemamo svet. Katera metafora najustrezneje opiše vlogo knjižnega prevoda in prevajalca?

Je literatura *izvozni artikel*, literarni prevod pa *tržno blago*, s katerim založba in avtor s pomočjo prevajalca *prodirata* na tuje *tržišče*? Je smisel mednarodne promocije nacionalne literature v tem, da *osvaja nove dežele* (kot so konkvistadorji Novi svet)? Kakšne učinke ima raba metafor s področja ekonomije in vojskovanja na dojetje literature in njene vloge?

Ali pa je morda prevajalec bolj podoben Prometeju? Pogled na prevajalca kot *prinašalca novih vsebin* zasledimo npr. v krogu ustvarjalcev, ki se je v 30. letih 20. stoletja zbiral okoli slovenske revije in založbe *Modra ptica* (mdr. Vladimir Bartol) in je namenoma objavljala izključno prevode tujih del. S tem so želeli Slovencem ponuditi

vpogled v tuje svetove, jim predstaviti nove koncepte in tako *razširiti njihova obzorja*, vnesti v slovensko kulturo kozmopolitski duh.

Toda: ali vnašanje tujih elementov ne ogroža *jedra nacionalne kulture* in preoblikuje *značaj naroda*? Bi morali poslušati puriste in *skrbeti za čistost lastnega jezika* in kulture ter preprečevati *vdiranje tujih prvin* vanju?

5. Primeri dobre in slabe prakse v založniškem in literarnem polju

(Referati udeležencev in diskusija, moderira Jana Unuk)

Odpiramo tudi nekoliko bolj praktično temo, saj je namen srečanja tudi to, da se poljski in slovenski prevajalci, slovenisti, polonisti in drugi, med seboj tesneje povežemo ter delimo svoje izkušnje.

V čem se položaj književnih prevajalcev v Sloveniji in na Poljskem razlikuje, v čem je podoben? Se položaj rešuje sistemsko ali pa je prevajalec pri pogajanjih z založbami prepuščen sam sebi? Katerim primerom dobre prakse v obeh državah bi veljalo slediti oz. jih spodbujati in na katere primere slabe prakse bi bilo treba opozarjati in jih odstranjevati?

BIOGRAFIJE SLOVENSКИH AVTORJEV

Maja Novak (1960) je slovenska pisateljica, prevajalka in publicistka. Po diplomi na ljubljanski pravni fakulteti (1986) in pripravništvu v zakonodajni službi republiškega parlamenta se je začela ukvarjati s prevajanjem, ki jo je spodbudilo k literarnemu ustvarjanju. Po leti 1990 je delala kot poslovna sekretarka na gradbišču v Jordaniji in kot novinarka mednarodne redakcije pri dnevniku *Slovenec*. V letih 1995–2005 je imela status samostojnega umetnika, odtlej pa se preživlja kot prevajalka leposlovja in humanistike iz francoščine (G. Leroux, E.-E. Schmidt), italijanščine (A. Baricco, S. Tamaro, U. Eco idr.), srbsčine in hrvaščine (mdr. R. Šerbedžija, V. Arsenijevič, I. Simić Bodrožić) ter angleščine (npr. R. Dawkins, N. Gaiman, Claire Keegan, J. Mcgahern, J. Egan) ter publicistika za revijo *Global*, je pa tudi stalna kolumnistka revije *Mladina*. Izdala je romane *Izza kongresa ali Umor v teritorialnih vodah* (1993), *Zarka* (1994), *Cimre* (1995, 2003), *Karfanum ali As Killed* (1998, 2000, 2004) in *Mačja kuga* (2000), zbirko kratkih zgodb *Zverjad* (1998) ter knjige za otroke in mladino: romana *Kufajn, Kufina in kamela Bombla ali Pravljičica za Saro* (1995) in *Vile za vsakdanjo rabo* (Obzorja 1998), kratkoprozno zbirko *Male živali iz velikih mest* (1999) in zbirko pesmi za otroke *Ura zoologije* (2003). Nominirana je bila za več uglednih književnih nagrad (kresnik, večernica), leta 1997 je prejela nagrado Prešernovega sklada. Njena kratka proza je uvrščena v več slovenskih in tujejezičnih antologij, njeni romani so prevedeni v finščino, srbsčino in angleščino, v poljščini pa bo v kratkem izšel *Karfanaum, czyli Zapis z wykonania zbrodni*, prev. W. Domachowski).

Matej Krajnc (1975) je slovenski pesnik, pisatelj, prevajalec, glasbenik in publicist. V Ljubljani na Filozofski fakulteti je diplomiral iz primerjalne književnosti, tam zdaj nadaljuje podiplomski študij verzologije. L. 1988 je objavil prvo pesniško zbirko, v naslednjih dvajsetih letih se jih je nabralo za slaba dva ducata, je avtor osmih romanov in več zbirk kratkih zgodb. Napisal je več strokovnih monografij (o glasbi Elvisa Presleya, Johnnyja Casha in Beatlov), sodeluje z večino slovenskih literarnih revij, prevaja poezijo in prozo iz angleščine, nemščine, hrvaščine, francoščine in italijanščine, mdr. avtorje kot so Alexander Pope, Leonard Cohen, Tom Waits, John Keats, William Blake, Elfriede Jelinek, Jonathan Lethem, Millos Gjergj Nikolla idr., sodeloval je pri več pesniških antologijah, objavlja tudi strokovne komparativistične in glasbene članke. Od leta 2002 član Društva slovenskih pisateljev, od 2006 pa Društva slovenskih književnih prevajalcev. Ukvarja se tudi z interdisciplinarnostjo poezije in glasbe, od leta 1992 deluje kot kantavtor, od 1998 objavlja avtorske plošče, tudi kot dodatke romanom.

Iztok Osojnik (1951) je antropolog, zgodovinar, komparativist, filozof, pesnik, slikar, pisatelj, esejist, prevajalec, alpinist, turistični vodnik in popotnik. Je začetnik vrste umetniških gibanj, soustanovitelj anarhističnega podrealističnega gibanja, umetniškega Garbage Art (Kjoto) in glasbenega Papa Kinjal Band, Hidrogizme ter vrste drugih pomembnih umetniških ustanov ali festivalov (Galerija Equrna, Trnovski terceti, Pogovori v Vili Herberstein, Vilenica, Revija v reviji, Zlati čoln in drugih). Leta 1977 je diplomiral iz primerjalne književnosti na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Podiplomsko je študiral v Osaki na Japonskem. Leta 2011 je doktoriral iz zgodovinske antropologije na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem v Kopru. Do sedaj je objavil 27 avtorskih knjig poezije, nazadnje ***Asterisk (KUD France Prešeren, 2011) in *Poročena na rdeče* (Mladinska knjiga, 2012), pet romanov, nazadnje *Svinje*

letijo v nebo (KUD Police Dubove, 2012) in dve zbirki esejev in študij. Vodi Mednarodno pesniško prevajalsko delavnico Zlati čoln, Poletno rezidenco Vermont Collegea v Sloveniji in še vrsto drugih programov. Njegove knjige in delo so objavljeni v več kot 25 jezikih. Zanj je prejel vrsto domačih in tujih nagrad: Jenkovo nagrado (1997), Veronikino nagrado (1998), Župančičevo nagrado (1992), mednarodno literarno nagrado KONS (2011, italijansko nagrado Benečije-Julijske Krajine za poezijo (2002) in hrvaško Lucičevo nagrado (2004).

Nevemnevem

Zasedba: Blaž Božič (električna kitara), Jan Pogorelec (bas kitara), Staš Vrenko (klaviature, električno orodje, igrače in efekti), Martin Ukmar (klarinet, trobenta, električni boben, piščali, steklenice, efekti), Samo Pavlica Linč (bobni), Dejan Koban (poezija, glas), Simon Bergoč (tonski mojster)

Skupina Nevemnevem združuje poezijo in eksperimentiranje pri fragmentiranju melodije in zvoka, sekanje, rezanje in ponovno lepljenje tvorijo bistvo ustvarjanja na meji ustaljenih vzorcev. »Ne vemo zakaj in ne vemo kam, vemo le, da smo Nevemnevem.«

konstrukcija besede in zvoka / nikamor več ne prebegneš / majhen krt / na robu / dolores / dolores / mati naroda / zaveži se in vrzi krokodilom / ko vstaneš, vstaneš naš in mlad / ptice pobegnejo na avtocesto / zaposleni se strinjajo / žabji principi ne morejo eksistirati / zrak prerede / lorcapasoliniginsberg izstreljuje torpeda / svetost ihte

BIOGRAFIJE PREDAVATELJICE IN MODERATOROK

Božena Pikała-Tokarz (1946) je redna profesorica na Inštitutu za slovansko filologijo Univerze v Katovicah in predstojnica Enote za literarno teorijo in prevodoslovje. Raziskuje poljsko in slovensko poezijo dvajsetega stoletja (Kosovel, Przyboś idr.) in se ukvarja s primerjalno književnostjo, literarno teorijo, teorijo prevajanja in zgodovinsko poetiko. Objavila je vrsto razprav v domačih in mednarodnih publikacijah. Izdala je naslednje znanstvene knjige: *Mit literacki. Od mitu rzeczywistości do zmiany substancji poetyckiej* (Literarni mit: od mita resničnosti do spremembe pesniške vsebine, 1983), *Poetyka Nowej Fali* (Poetika novega vala, 1990), *Wzorzec, podobieństwo, przypominanie (Ze studiów nad przekładem artystycznym)* (Vzorec, podobnost, spominjanje (Iz študij o umetniškem prevodu), 1998), *Między destrukcją a konstrukcją. O poezji Srečka Kosovela w kontekście konstruktywistycznym* (Med destrukcijo in konstrukcijo: O poeziji Srečka Kosovela v konstruktivističnem kontekstu, 2004), *Spotkania. Czasoprzestrzeń przekładu artystycznego* (Srečanja: Prostor-čas umetniškega prevoda, 2010) in uredila zbornike *Z zagadnień struktury artystycznej i świadomości kulturowej* (Izbrane teme o umetniški strukturi in kulturni zavesti, 1997), *Ponowoczesność a tożsamość* – sourednik S. Piskor (Postmodernizem in identiteta, 1997), *Dwudziestowieczna ikonosfera w literaturach europejskich: wizualizacja w literaturze* (Ikonosfera 20. stoletja v evropskih literaturah: vizualizacija v literaturi, 2002) ter tri obsežne zbornike v zbirki *Przekłady Literatur Słowiańskich* (2009, 2010, 2011).

Katarzyna Bednarska (1984) je diplomirala iz slovenskega jezika in književnosti ter španskega jezika in književnosti na Univerzi v Lodžu. Trenutno je doktorandka na Katedri za uporabno in kulturno jezikoslovje na isti univerzi. Ukvarja se s

sociolingvistiko, glotodidaktiko in prevodoslovjem. Leta 2007 je v reviji *Pobocza/Obrobja* objavila prevod eseja Primoža Reparja 'Revija v reviji' kot pobuda multikulturalnosti. Leto pozneje je v reviji *Arkadia* izšel njen prevod kratke zgodbe Klemena Piska z naslovom Vilno. To besedilo je bilo leta 2012 skupaj s tremi drugimi Piskovimi kratkimi zgodbami izdano v obliki elektronske knjige.

Monika Gawlak (1976) je literarna znanstvenica in slovenistka, asistentka na Katedri za literarno teorijo in prevajanje pri Oddelku za slovansko filologijo Šlezijske univerze v Katovicah. Ukvarja se predvsem s sodobno literaturo (poljsko, slovensko, južnoslovansko), problematiko literarnega prevoda, literarne teorije (mdr. kulturne raziskave, feminizem, gender in queer) ter glotodidaktiko. Iz slovenščine prevaja literarna in znanstvena besedila (mdr. Miha Mazzini, Polona Glavan, Irena Novak Popov, Nikolaj Jež). Njeni prevodi in besedila so bili objavljeni v revijah *Studium* in *Opcje* ter zborniku *Przekłady Literatur Słowiańskich*. Soorganizirala je številne prireditve, ki promovirajo slovensko kulturo na Poljskem, mdr. Svetovne dni sodobne slovenske kulture, literarni večer z Miho Mazzinijem v Katovicah, Festival Zlati čoln, Dnevi slovenske urbane kulture. Trenutno ureja poljsko izdajo zbirke kratkih zgodb Polone Glavan in slovensko tematsko številko revije mladih slavistov *Noviny Sławia* s podnaslovom Slovenci o Slovencih in drugih narodih. Letos bo izšla njena knjiga z naslovom Poetični svet Gregorja Strniše.

Jana Unuk (1959) je slovenska prevajalka in urednica. Študirala slovenščino in angleščino na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Opravljala je mdr. poklic lektorice slovenščine (1993–1995 na Šlezijski univerzi v Sosnowcu pri Katovicah), urednice, lektorice in korektorice, od 1996 samostojne književne prevajalke. Je članica DSKP in žirije Vilenice, prejemnica Sovretove nagrade (2006). V slovenščino je iz poljščine prevajala poezijo Cz. Miłosza, T. Różewicza, W. Szymborske, A. Świrszczyńskiej, Z. Herberta, A. Zagajewskega, A. Wata, E. Sonnenberg idr; romane O. Tokarczuk, M. Tulli, P. Huelleja, A. Stasiuka, S. Chwina, J. Dehnela in M. Łozińskiego; eseje Cz. Miłosza, Z. Herberta, L. Kołakowskega, S. I. Witkiewicza, J. Kotta, novele W. Gombrowicza, I. Fink in A. Stasiuka, prozo H. Krall, M. Szczygła in I. Karpowicza. Iz angleščine: V. Woolf, I. B. Singerja, B. Bettelheima in E. Goffmana, iz bosanščine: D. Karahasana in F. Duraković, iz srbsčine: V. Stevanovića, K. Mićevića in F. Davida. Prevaja tudi knjige za otroke in mladino, med njimi 5 avtorskih izborov ljudskih pravljic ter dela Sylvie Plath, Hughha Loftinga, Adama Badaja in Anne Onichimowske.

Tatjana Jamnik (1976) je slovenska pesnica, pisateljica, prevajalka, lektorica, učiteljica slovenščine kot tujega jezika ter urednica in založnica leposlovja in humanistike. Izdala je pesniško zbirko *Brez* (2009). Prevaja poljsko in češko književnost (knjižni prevodi: A. Wiedemann, S. Lem, M. Witkowski, D. Masłowska, P. Bednarski; A. Berková, M. Urban, P. Brycz, L. Fuks, R. Denemarková), prevedla je tudi znanstveno monografijo A. Będkowske-Kopczyk. Leta 2009 je prejela je priznanje za najboljšega mladega prevajalca. Je idejna nosilka in glavna organizatorica Festivala slovenske kulture Zlati čoln na Poljskem, soorganizatorica Mednarodne prevajalske delavnice v Bielsko-Biali in Mednarodne pesniško prevajalske delavnice Zlati čoln v Škocjanu na Krasu ter gostovanj slovenskih avtoric in avtorjev v tujini. Skupaj s Tajo Kramberger in Barbaro Korun je ustanovila mednarodno literarno nagrado KONS. Je predsednica Kulturno-umetniškega društva Police Dubove.